

Татарстан Республикасы Апас муниципаль районы Чирмешән авыл җирлеге
башкарма комитетының 2026 елның 4 маендагы 3 номерлы
карары

Украина, Донецк Халык Республикасы, Луганск Халык Республикасы, Запорожье һәм Херсон өлкәләре территорияләрендә махсус хәрби операция барышында һәлак булган (вафат булган) датага Татарстан Республикасы Апас муниципаль районы Чирмешән_авыл җирлегендә туган һәм Татарстан Республикасы Апас муниципаль районы Чирмешән авыл җирлеге территориясендә даими яшәгән кешеләрнең истәлеген мәңгеләштерү турындагы нигезләмәне раслау хакында

"Ватанны саклаганда һәлак булганнарның истәлеген мәңгеләштерү турында" 1993 елның 14 гыйнварындагы 4292`-1 номерлы Россия Федерациясе Законы нигезендә, Татарстан Республикасы Апас муниципаль районының «Чирмешән авыл җирлеге " муниципаль берәмлеге Уставына таянып, Татарстан Республикасы Апас муниципаль районының Чирмешән_авыл җирлеге башкарма комитеты **КАРАР БИРӘ**:

1. Украина, Донецк Халык Республикасы, Луганск Халык Республикасы, Запорожье һәм Херсон өлкәләре территорияләрендә махсус хәрби операция барышында һәлак булган (вафат булган) датага Татарстан Республикасы Апас муниципаль районы Чирмешән_авыл җирлегендә туган һәм Чирмешән авыл җирлеге территориясендә даими яшәгән кешеләрнең истәлеген мәңгеләштерү турында кушымта итеп бирелә торган нигезләмәне расларга.

2. Әлеге карарны Татарстан Республикасының рәсми хокукый мәгълүмат порталында рәсми рәвештә бастырып чыгарырга.

3. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны үземдә калдырам.

4. Әлеге карар рәсми басылып чыккан көненнән үз көченә керә.

Татарстан Республикасы
Апас муниципаль районының

Чирмешән авыл җирлеге башлыгы

А.Т.Зиннатуллин

Татарстан Республикасы
Апас муниципаль районы
Чирмешән_авыл жирлеге башкарма комитетының
2026 елның
4 маендагы 3 номерлы
карары белән расланды

Украина, Донецк Халык Республикасы, Луганск Халык Республикасы, Запорожье һәм Херсон өлкәләре территорияләрендә махсус хәрби операция барышында һәлак булган (вафат булган) датага Татарстан Республикасы Апас муниципаль районы Чирмешән авыл жирлегендә туган һәм Татарстан Республикасы Апас муниципаль районы Чирмешән авыл жирлеге территориясендә даими яшәгән кешеләрнең истәлеген мәңгеләштерү турында нигезләмә

1. Гомуми нигезләмәләр

1.1. Татарстан Республикасы Апас муниципаль районы Чирмешән авыл жирлеге территориясендә туган һәм даими яшәүче, Украина, Донецк Халык Республикасы, Луганск Халык Республикасы, Запорожск һәм Херсон өлкәләре территорияләрендә махсус хәрби операция барышында һәлак булганнарның (вафат булган) истәлеген мәңгеләштерү турында әлеге Нигезләмә "Ватанны саклауда һәлак булганнарның хәтерен мәңгеләштерү турында" 1993 елның 14 гыйнварындагы 4292-1 номерлы Россия Федерациясе Законы нигезендә эшләнгән.

1.2. Һәлак булучының (вафат булучының) Татарстан Республикасы Апас муниципаль районы Чирмешән_авыл жирлеге территориясендә даими яшәүе Татарстан Республикасы Апас муниципаль районы Чирмешән_авыл жирлеге территориясендә яшәү урыны буенча теркәлү, Татарстан Республикасы Апас муниципаль районы Чирмешән авыл жирлеге (алга таба текст буенча – жирлек) территориясендә һәлак булучының (вафат булучының) даими яшәү фактын билгеләү турындагы суд карары белән раслана.

2. Һәлак булучылар (вафат булучылар) истәлеген мәңгеләштерү формалары

2.1. Махсус хәрби операция барышында һәлак булган (вафат булган) жирлектә туганнарның истәлеген мәңгеләштерүнең төп формалары булып:

- 1) махсус хәрби операция барышында жирлектә туган һәлак булганнар (вафат булганнар) турында хәтер китапларын төзү һәм алып бару;
- 2) урамнарга һәм майданнарга махсус хәрби операция барышында жирлектә туганнарның һәлак булган (вафат булган) исемнәрен бирү, биналарның фасадларына һәм (яисә) эчендә истәлекле билгеләр урнаштыру, шулай ук реклама щитларында (билбордларда) баннерлар урнаштыру;
- 3) Хәрби батырлык почмакларын, дан музейларын, махсус хәрби операция барышында һәлак булган (вафат булган) жирлектә туганнарның батырлыклары күргәзмәләрен булдыру;
- 4) махсус хәрби операция барышында һәлак булган (вафат булган) жирлектә туганнарга мемориаль такта, башка истәлекле билге, арт-объект (шул исәптән мурал) кую;
- 5) массакүләм мәгълүмат чараларында һәм "Интернет" мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә жирлектә туып-үскән һәлак булган (вафат булган)

кешеләр турында аларның батырлыкларына багышланган материаллар бастырып чыгару;

6) махсус хәрби операция барышында һәлак булган (вафат булган) жирлектә туып-үскән кешеләр истәлегенә багышланган хәрби-патриотик дәресләр, спорт чаралары үткөрү;

7) патриотик клублар, яшьләр оешмалары эшчәнлегенә ярдәм итү.

3. Урнаштыру турында Карар кабул итү өчен критерийлар

мемориаль такта, башка истәлекле билге, арт-объект(шул исәптән мурал)

3.1. Мемориаль такта, башка истәлекле билгеләр, арт-объект (шул исәптән мурал) урнаштыру турында Карар кабул итү өчен критерий булып мәңгеләштерелүче затның аеруча каһарманлык, батырлык, кыюлык, кыюлык күрсәтүе турында документлар белән расланган дәрес мәгълүматлар булуы тора.

3.2. Мемориаль такта, башка истәлекле билге, арт-объект (шул исәптән мурал) кую турындагы мәсьәлә махсус хәрби операция тәмамланганнан соң кимендә 6 ай узгач һәм 5 елдан да соңга калмыйча карала.

3.3. Россия Федерациясе Герое исеменә лаек булган, Батырлык ордены белән бүләкләнгән затларга мемориаль такта, башка истәлекле билге, арт-объект (шул исәптән мурал) урнаштыру турында мөрәҗәгать итү сроклары буенча чиклөләр кагылмый.

4. Мемориаль такта, башка истәлекле билге, арт-объект(шул исәптән мурал)урнаштыру турында үтенечнамәләрне жибөрү тәртибе

4.1. Мемориаль такта, башка истәлекле билге, арт-объект (шул исәптән мурал) кую инициативасы белән дәүләт хакимияте органнары, жирле үзидарә органнары, иҗтимагый һәм дини берләшмәләр, предприятиеләрнең, учреждениеләрнең, оешмаларның хезмәт коллективлары, физик затлар чыгыш ясарга мөмкин (алга таба – инициатор).

4.2. Мемориаль такта, башка истәлекле билге, арт-объект (шул исәптән мурал) кую турындагы язма үтенечнамә, анда затның махсус хәрби операциясе барышында хәрби бурычын үтәгәндә жирлектә туган һәлак булуының истәлеген мәңгеләштерү турындагы үтенечнамә (алга таба - үтенечнамә) һәм әлеге Нигезләмәнең 4.3 пунктында күрсәтелгән документлар жирлек башлыгы адресына жибәрелә.

4.3. Мәңгеләштерү өчен тапшырыла торган документлар исемлегенә түбәндәгеләр керә::

1) гражданның (оешманың)үтенечнамәсе;

2) мәңгеләштерелә торган Ватанны саклаучы турында тарихи яисә тарихи-биографик белешмә; мәңгеләштерелә торган затның вакыйгасының яисә казанышларының дәреслеген раслый торган архив, бүләкләү документларының күчәрмәләре;

3) мәңгеләштерелә торган затның мәңгеләштерү урынында яшәү чорын күрсәтеп, йорт кенәгәсеннән өзөмтә;

4) мәңгеләштерү рәвешен буенча тәкъдим; мемориаль такта, башка истәлекле билге, арт-объект (шул исәптән мурал) урнаштыруның уйланылган урыны турында белешмәләр, аны сайлауны нигезләп;

5) язу текстлары буенча жөмлә;

6) мемориаль тактаны, башка истәлекле билгене, арт-объектны (шул исәптән муралны) проектлау, эзерләү, урнаштыру һәм ачу тантанасын финанслау турында үтенечнамә бирүче субъектның (инициаторның) язма йөкләмәсе инициатор исәбеннән башкарыла;

7) үтенечнамә бирүче гражданның эшләрне финанслау турында язма йөкләмәсә йә финанслауны гамәлгә ашыру мөмкин түгеллеге турында хәбәрнамә.

4.4. Мемориаль такта, башка истәлекле билге, арт-объект (шул исәптән мурал) урнаштыру урыны җирлек башкарма комитеты комиссиясә һәм бинаның милекчесә тарафыннан хупланырга тиеш. Инициатор тарафыннан мемориаль такта кую күздә тотылган бинаны җимерү яисә капитал ремонтлау планлаштырылган очракта, җирлекнең башкарма комитеты мемориаль такта, башка истәлекле билге, арт-объект (шул исәптән мурал) урнаштыру урынын килештерүдән баш тартырга мөмкин. Мемориаль такта, башка истәлекле билге, арт-объект (шул исәптән мурал) урнаштыру урынын килештерүдән баш тарткан очракта, җирлек башкарма комитеты үзенең дәлилләнгән бәяләмәсен күренекле вакыйгалар һәм шәхесләр турындагы истәлекне мәңгеләштерүгә бәйле мәсьәләләрне алдан карау өчен җирлек башкарма комитеты комиссиясенә (алга таба - комиссия) җибәрә.

5. Үтенечнамәләрне карау һәм кабул итү тәртибе алар буенча карарлар

5.1. Татарстан Республикасы Апас муниципаль районы җирлек башлыгы исеменә кергән үтенечнамә һәм документлар 2 эш көне эчендә Комиссия каравына тапшырыла.

5.2. Комиссия үтенечнамәне карый һәм аңа беркетелгән документларны теркәлгән көннән алып 20 календарь көн эчендә тикшерә.

5.3. Комиссия карала торган үтенечнамәләр буенча җәмәгатьчеләк фикереннән сорашып белешү үткәрергә хокуклы.

5.4. Үтенечнамәне һәм әлеге Нигезләмәнең 4.3 пунктында күрсәтелгән документларны карау нәтиҗәләре буенча Комиссия түбәндәге карарларның берсен кабул итә:

1) үтенечнамәне хупларга һәм үтенечнамәне гамәлгә ашырган өчен җаваплы вазыйфаи затларны билгеләргә (чараларда катнашучы кызыксынган органнар һәм оешмалар исемлеге, финанс-икътисадый чыгымнар күләмен билгеләү, эшләрне башкару өчен финанс чаралары, көчләр бүлөп бирү һ. б.);

2) үтенеч бирүче якка һәлак булуының истәлеген башка рәвешләрдә мәңгеләштерүне тәкъдим итәргә;

3) үтенечнамәләрне карауны өстәмә белешмәләр һәм документлар алу кирәклегенә бәйле рәвештә яисә Татарстан Республикасы Апас муниципаль районы Башкарма комитеты комиссиясә билгеләгән башка сәбәпләр аркасында җирлек башкарма комитеты Комиссиясә билгели торган срокка күчерергә;

5.5. Комиссия кабул иткән карарлар беркетмә белән рәсмиләштерелә.

5.6. Әлеге Нигезләмәнең 5.4 пунктының 1 пунктчасында каралган карар кабул иткәндә Комиссия җирлек Башкарма комитетының мемориаль такта, башка истәлекле билге кую турындагы карары проектын әзерли һәм аны җирлек башкарма комитеты җитәкчесенә имзалау өчен җибәрә.

5.7. Монументаль сәнгать әсәрен урнаштыру турындагы үтенечнамәне кире кагу турында Карар кабул ителгән очракта, Комиссия аны инициаторга бәяләмә белән бергә мондый карар кабул ителгән көннән соң 5 көннән дә соңга калмыйча җибәрә.

5.8. Җирлек Башкарма комитетының мемориаль такта, башка истәлекле билге кую турындагы карарында күрсәтелә:

1) мемориаль такта, башка истәлекле билге урнаштыру урыны адресы;

2) язуның эчтәлегә;

3) мемориаль такта, башка истәлекле билге кую срогы;

4) мемориаль тактаны, башка истәлекле билгене проектлау, әзерләү һәм урнаштыру эшләрен финанс белән тәмин итү чыганагы;

5) җаваплы зат.

Баннерны эксплуатацияләүнең иң чик вакыты:

Вертикаль-2 ай;

Горизонталь-3 ай.

Демонтажланган баннерны җирлекнең башкарма комитеты 1 ай дәвамында саклый. Нәлак булучының гаилә әгъзалары күрсәтелгән срок дәвамында баннерны алырга хокукы. Бер айлык срок узгач, баннер алга таба утильләштерелергә тиеш.

5.9. Мемориаль такта, башка истәлекле билге җирлек башкарма комитетының бюджет акчалары хисабына куела. Шулай ук бюджеттан тыш акчалар хисабына мемориаль такта, башка истәлекле билге куу рәхсәт ителә.

6. Мемориаль тактага, башка истәлекле билгегә, арт-объектка (шул исәптән муралга) куела торган архитектура-сәнгать таләпләре

6.1. Мемориаль тактаның, башка истәлекле билгенең, арт-объектның (шул исәптән муралның) архитектур-сәнгати чишелеше аны урнаштыру урыны характерына, ул яңа элемент буларак кертелә торган мохит үзенчәлекләренә каршы килмәскә тиеш.

6.2. Мемориаль такта, башка истәлекле билге, арт-объект (шул исәптән мурал) проектын һәм урнаштыру урынын килештергәндә түбәндәге таләпләр исәпкә алына:

1) мемориаль такта, башка истәлекле билге, арт-объект (шул исәптән мурал) тексты кыска формада төзелергә һәм тулысынча мәңгеләштерелүче затның фамилиясе, исеме, атасының исеме рус телендә булырга тиеш.;

2) мемориаль такта, башка истәлекле билге, арт-объект (шул исәптән мурал) текстында мәңгеләштерелүче затның казанышлары турында белешмәләр мәҗбүри;

3) мемориаль такта композициясенә тексттан тыш портрет сурәتلәре, декоратив элементлар, яктырткычлар кертелергә мөмкин;

4) мемориаль такта, башка истәлекле билге озакка сузылган таштан (мәрмәр, гранит) яисә металл эретмәсеннән (бронза, чуен) ясала;

5) мемориаль такта, башка истәлекле билге яхшы күренә торган урыннарда ике метрдан да ким булмаган биеклектә (биналарның фасадларында яисә эчендә) урнаштырыла.

7. Хәтерне мәңгеләштерү комиссиясе

7.1. Җирлектә туган һәм нәлак булганнарның истәлеген мәңгеләштерү эшен оештыру өчен хәтерне мәңгеләштерү комиссиясе (алга таба - Комиссия) төзелә.

7.2. Комиссия җирлек башкарма комитеты каршындагы даими эшләрчә коллегияль орган булып тора.

7.3. Комиссия составына керә:

1. Комиссия рәисе-җирлек башлыгы;

2. Җирлек Советы Рәисе урынбасары – депутат;

3. Комиссия секретаре-җирлек башкарма комитеты җитәкчесе урынбасары;

Комиссия Әгъзалары:

1. иҗтимагый оешмалар вәкилләре

2. ветераннар

3. мәдәният һәм сәнгать эшлеклеләре

4. мәгариф учреждениеләре вәкилләре

7.4. Комиссиянең төп бурычлары:

1. хәтерне мәңгеләштерү турындагы үтенечләренә карау

- 2.мәңгеләштерү мәсьәләләре буенча бәяләмәләр әзерләү
- 3.мәңгеләштерү турындагы карарларны гамәлгә ашыру эшен координацияләү
- 4.мәңгеләштерү объектларының торышын тикшереп тору

7.5. Комиссия Вәкаләтләре:

- 1.хакимият органнарыннан һәм оешмалардан кирәкле мәгълүмат соратып алырга
- 2.консультацияләр өчен белгечләр җәлеп итәргә
- 3.иҗтимагый фикер алышулар оештыру
- 4.мәңгеләштерү формасы буенча тәкъдимнәр бирергә

7.6. Комиссия утырышлары кирәк булган саен, кварталга бер тапкырдан да сирәгрәк уздырылмый.

7.7. Комиссия карарлары шунда катнашучы әгъзаларның күпчелек тавышы белән кабул ителә һәм беркетмә белән рәсмиләштерелә.

7.8. Комиссия эшчәнлеген оештыру-техник яктан җирлек башкарма комитеты тәэмин итә.